

Jože Hudales²⁷

Okvir in zasnova projekta

1. Osnovne informacije:

Naziv projekta: Ekomuzej hmeljarstva in pivovarstva Žalec

Nosilka projekta ter druge sodelujoče občine oz. partnerji:

Občina Žalec in občine: Braslovče, Pozela, Prebold, Tabor, Vransko,
Najpomembnejši razvojni partnerji:
Razvojna agencija Savinja, Žalec
Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec
Hmezad Import - export d.d. Žalec

Lokacija izvedbe (regije / občine): Spodnja Savinjska dolina

V okviru izvedbe projekta bi morda vključili še občine Šmartno ob Paki, Vitanje, Konjice, Slovenj Gradec, Radlje in druge, ki sodijo med »aktivne« hmeljarske občine.

2. Cilji projekta:

S terensko-raziskovalno akcijo zbrati, proučiti in predstaviti najpomembnejše dele kulturne dediščine širšega območja Spodnje Savinjske doline, ki je od konca devetnajstega stoletja dalje nosila predvsem pečat hmeljarstva in deloma tudi pivovarstva. Tradicija hmeljarstva in pivovarstva je dala pokrajini kot biotopu, predvsem pa kulturni krajini, stavbarstvu in ljudem v njej zanimiv in samosvoj pečat.

Povezati spoznanja raziskave v enotno kulturno-muzejsko-turistično- razvojno ponudbo, ki jo bodo uresničevali že obstoječi nosilci projekta:

Pripraviti dokumentacijo za ustanovitev **Ekomuzeja hmeljarstva in pivovarstva v Žalcu**, ki bo deloval kot najpomembnejša referenčna točka te

²⁷ doc. dr., Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.

enotne ponudbe. Muzej naj bi torej imel vse značilnosti lokalnega tipa muzeja sodobnega časa – **ekomuzeja**, ki so v Evropi nastajali od leta 1970 dalje kot muzeološko in deloma tudi ekološko najkvalitetnejši odgovor na probleme, ki jih sodobni razvoj postavlja pred različne lokalne skupnosti.

V okviru **ekomuzeja** postopoma zasnovati še dodatne referenčne točke – v literaturi o ekomuzejih znane kot »antene«, ki bodo še dodatno bogatile njegovo ponudbo:

Muzejska trgovina(e)
Muzejska restavracija(e)
Muzejska pivovarna - pivnica(e)

Hkrati z nastankom ekomuzeja, katerega najpomembnejša dejavnost in cilj je predvsem ohranjanje, proučevanje in prezentiranje dediščine hmeljarstva in pivovarstva, med pomembnejše dejavnosti ekomuzeja sodi tudi naloga poiskati v celotni še dodatne oziroma nove nosilce enotne ponudbe, ki bi se lahko navezovala na potrebe in program Ekomuzeja Hmeljarstva in pivovarstva v Žalcu, pri čemer bodo posebej poudarjeni:

najpomembnejši nosilci kulturne, turistične in gostinske ponudbe,
nosilci krajevnega drobnega gospodarstva –
(spominki in različni izdelki povezani s hmeljem in pivom),
nosilci krajevne domače tradiconalne obrti.

Zasnovati več tako imenovanih hmeljarskih kmetij – deloma rekonstrukcije domačij iz konca devetnajstega in prve polovice dvajsetega stoletja, deloma v današnji – sodobni podobi hmeljarskih kmetij.

3. Potek in opis projekta

Projekt je zamišljen kot priprava dokumentacije za ustanovitev Ekomuzeja hmeljarstva in pivovarstva. Ideja je od leta 2002 dalje prisotna v prostoru šestih občin Spodnje savinjske doline in je zorela od prvih zasnov, ki jih je vzpodbujala Razvojna agencija Savinja Žalec (RAS), prve obrise pa je ideji dajala strokovna ekipa, v kateri sta poleg iniciatorke, direktorice Danice Jezovšek Korent, sodelovali najprej dr. Jože Hudales s Filozofske fakultete (od 2002), nato pa še dr. Vito Hazler in nekateri strokovjaki v lokalnem okolju

spodnje Savinjske doline in Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo. Projektni predlog je bil kmalu vključen v pripravo različnih razvojnih programov, zlasti tudi v predlog Razvojnega programa podeželja, s čimer so predlogu na nek način podelili legitimnost v širšem družbenem prostoru regije oziroma vseh spodnjesavinjskih občin in aktualne politične uprave vseh šestih občin spodnje Savinjske doline, ki so predlog podprle in ga uvrstile na prvo mesto v svojih programih.

Projektna naloga Priprave dokumentacije za ustanovitev Ekomuzeja hmeljarstva in pivovarstva je bila razpisana 14. julija 2006, svoje ponudbe sta do konca razpisnega roka 4. avgusta 2006 poslala Regionalna razvojna agencija Celje in Filozofska fakulteta Univerze Ljubljana – obe tudi z nekaterimi zunanjimi partnerji. Dne 28. avgusta 2006 je bila podpisana pogodba z izbranim partnerjem – Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, v začetku septembra pa se je začelo delo na projektu, ki ga je bilo treba zaključiti v petdesetih dneh. V tem času, ki je seveda daleč prekratek za normalno pripravo dokumentacije, je ponudnik pripravil osnovno dokumentacijo po najboljših močeh.

Pripravljena dokumentacija za ustanovitev Ekomuzeja hmeljarstva in pivovarstva predvideva ustanovitev ekomuzeja kot

triletni projekt.

V njem bo potrebno takoj ob začetku izvajanja projekta zagotoviti:

- kvalitetno strokovno in znanstveno ekipo,
- iniciativno jedro vodstvenih kadrov – domačinov iz različnih lokalnih institucij, ki bodo projekt operativno in strokovno vodili,
- široko podporno ekipo lokalnih političnih, gospodarskih, kulturnih, izobraževalnih dejavnikov, institucij in posameznikov, ki bodo nudili dragoceno in nujno potrebno pomoč in podporo pri projektu.

Prva faza projekta bo namenjena nadaljnemu poglobljanju že zastavljenih raziskav kulturne identitete regije in kulturne dediščine, povezane s hmeljarstvom in pivovarstvom, ki bodo zagotovili nujno potrebne znanstvene temelje ekomuzeja.

V **drugi fazi** naj bi vsi nosilci projekta skupaj z avtorji ustanovili ekomuzej, kot neke vrste referenčni okvir, v katerem bodo – kot to nakazuje projektna

dokumentacija – upoštevane vse pozitivne izkušnje, ki so jih v pravkar izteklem stoletju dosegli muzeologija in mnoge muzejske (in muzejem podobne) institucije, zlasti v času muzejskega »booma« v zadnjih treh desetletjih dvajsetega stoletja. Pri tem se bodo naslonili predvsem na izkušnje ekomuzejev, ekonomuzejev, muzejev sosedstva, muzejev človekovega življenja, različnih muzejskih centrov kot spremenljivih, fleksibilnih ustanov, centrov za dediščino, muzejsko naravnanih institucij za razvedrilo, na industrijo dediščine (»heritage industry«), na izkušnje mnogih tematskih parkov po svetu in novih integrativnih organizacij na področju varstva dediščine itd. V tej fazi morajo biti dokončno pripravljene in usklajene:

- Vsi ustanovni akti ter doseženi sporazumi in dogovori z vsemi partnerji muzeja, ki so v tej projektni dokumentaciji dokaj podrobno nakazani.
- Prav tako mora v tej fazi ekomuzej z zunanjimi sodelavci in lastnimi kadri natančno definirati svoje muzejske funkcije, zbiralno politiko in zasnovati podroben muzejski scenarij.
- Pomembna je tudi zasnova delovanja muzeja kot institucije, saj mora muzej v tej fazi postajati pomembno promocijsko jedro kraja in regije, na katerega bo mogoče že takoj navezovati tudi dovršen del kulturne in turistične ponudbe krajev v Spodnji Savinjski dolini.

V **tretji fazi projekta** bo sledila realizacija razstavnih načrtov ekomuzeja v Žalcu in drugih krajih regije – za začetek v vsaki občini spodnje Savinjske doline vsaj po en večji projekt, ki bo predstavljal »antene« ekomuzeja, na katerih bodo nastajale vedno nove referenčne točke muzeja. V tej fazi pa je predviden tudi **začetek delovanja ekomuzeja**, kot tržno naravnane kulturno-muzejske-turistične organizacije z vsemi značilnostmi sodobnega ekonomuzeja (muzeja, ki se v veliki meri financira sam). V tej fazi bo ekomuzej intenziviral in razvijal svoje delo pri poenotenju in povečanju velikega dela lokalne trgovsko-turistično-gostinske ponudbe okrog hmeljarstva in pivovarstva, kot osrednjih točk lokalne kulturne identitete in kulturne dediščine, ter načrtno spodbujal lokalno gospodarstvo, da se na primeren način vključi in sodeluje pri trženju in ustvarjanju posameznih segmentov kulturne identitete kraja in njegove kulturne dediščine na osnovi predhodnih evalvacij.